

BELLEK HATALARI

MELİKE GUZEY

2020

BELLEĞİN YENİDEN YAPILANDIRICI DOĞASI

Bir bilginin ya da deneyimin çeşitli parçalarını kodlayarak depolama

+

Bu parçaları yeniden bütünleştirerek anıyı geri çağırma

+

Başka deneyimlerimizden gelen veya zihnimizde imgelediğimiz bilgilerle değiştirme

KAYNAK GÖZETİM HATALARI

Kaynak gözetimi:

- Anılarımız, bilgimiz veya inançlarımızın kökenini belirlemeye ilişkin süreç

Kaynak gözetimi hataları/Kaynağın yanlış atfedilmesi:

- Anının kaynağını yanlış olarak belirleme
- Duyusal kaynak gözetim hataları
  - Kriptomnezi

YANILTICI GERÇEKLİK ETKİSİ

- Bir ifadenin tekrarlı bir biçimde sunulmasına bağlı olarak doğru olarak değerlendirilme ihtimalinin artması
- Tekrarlama, kişi cevabın doğru olduğunu bilse dahi cevabın doğru algılanma oranını artırmaktadır.
- Akıcılık (Bir ifadenin kolayca hatırlanması)

ÇIKARIMLAR YAPMAK

- Deneyimler ve bilgiler temelinde yapılan çıkarımlar
- *Pragmatik çıkarım* → Beklentiler
- Çıkarımlar, deneyimle edinilen bilgiye dayanmaktadır.

ŞEMALAR VE SENARYOLAR

Şema:

- Kişinin çevresinin çeşitli yönlerine ilişkin bilgisi
- Şemalardaki bilgiler hatırladıklarımıza ilişkin çıkarımlar yapmamızı sağlar
- Çıkarımlar kimi zaman doğru olabileceği gibi kimi zaman da yanlıştır.

Senaryo:

- Belirli deneyimler sırasında gerçekleşen eylemlerin sırasına ilişkin düşünceler
- Senaryolar belli bir durumda ne olabileceğine ilişkin çeşitli beklentiler oluşturarak belleği etkilemektedir.

SAHTE HATIRLAMA VE TANIMA

DRM- Deese – Roediger – McDermott Paradigması (1995)

- Laboratuvar koşullarında sahte hatırlama ve tanımanın test edilmesi
- Kelime Listesi → Hedef Kelime
- İlişkisellik

YANLIŞ BİLGİLENDİRME ETKİSİ

- Bir olaya tanıklık eden kişiye sunulan yanıltıcı bir bilgi kişinin bu olayı daha sonra tanımlama biçimini değiştirmektedir.

Olay sonrası yanıltıcı bilgi

ÇOCUKLUK DÖNEMİ ANILARI YARATMAK

- Çocukluk döneminde hiç gerçekleşmediği halde bir olayın anısının yaratılması mümkündür.

Kişinin çocukluğunda yaşadığı anılar + yaşamadığı anı

- İlk Deneme:
  - Yaşadığı anıları hatırlar, yaşamadığı anıyı hatırlamaz
- İkinci deneme:
  - Yaşamadığını anıyı hatırlar.
- *Zaman*

YASAL ÇIKTILAR

- Bastırılmış çocukluk anıları
  - Hipnoz, yönlendirilmiş imgelem, güçlü telkin
- **Holly vakası**
  - Davacı baba Gary Romona
- **APA - Çocukluk Dönemi İstismarına İlişkin Anıların Araştırılması Çalışma Grubu**
  - Çocukluk döneminde istismara uğramış pek çok kişi ne yaşadıklarının tamamını ya da bir kısmını hatırlamaktadır
  - Uzun bir süre hatırlanmadığında istismarın unutulması olasıdır
  - Hiç yaşanmamış olaylara ilişkin sahte anılar oluşturmak mümkündür.

GÖRGÜ TANIKLIĞI

- Görgü tanığının ne olduğunu açık bir biçimde gördüğü varsayılır.
- Görgü tanığının gözlemlerini hatırlayabildiği, failin tasvirini ve olayın nasıl gerçekleştiğini doğru bir biçimde verebildiği varsayılır.
- DNA'nın kanıt olarak kullanılmaya başlanması
- 2014 yılında temize çıkarak salıverilmiştir. Bu kişilerin hapisanede ortalama 13 yıl geçiren ve dava sonucu salıverilen 349 kişinin %75'i görgü tanığı ifadelerine bağlı olarak hüküm giymiştir

ALGI VE DİKKAT SORUNLARI

- Katılımcılar neler olduğuna çok dikkat etmeleri gerektiği konusunda uyarılsalar bile görgü tanışı teşhislerinin doğru olmadığı gözlenmektedir.

- Gerçek suç ortamında → Duygular
- **Silah odağı deneyleri**
  - Ateş edilen koşula kıyasla, ateş edilmeyen koşulda katılımcının faille, kurbanla ve silahla ilişkili detayları daha iyi hatırladığını göstermektedir.